

Museer og Politik

Indtryk fra international konference ”Museums and Politics”

Jette Rostock

I September 2011 afholdt den internationale museumsorganisation ICOMs komite for museumsledelse, INTERCOM, konference i København med titlen ”Museums and Politics”. De gennemgående temaer for konferencen var: ”Museernes rolle i samfundet”, ”Verden i konflikt”, ”Menneskerettigheder og kulturel diversitet” samt ”Migration og globalisering”. Her et par indtryk fra nogle inspirerende dage.

Den internationale INTERCOM konference ”Museums and Politics” fik – til trods for et potentielt politisk sprængfarligt emne – ikke den danske presses særlige opmærksomhed. Det burde den imidlertid have fået. Samlet set viste konferencen nemlig en (museums)verden i forandring og museer placeret midt i nutidens sociale, politiske og globale konflikter. Indlæggene bød på beretninger fra Afrika, Europa, Amerika, Asien og Australien, og indtrykket var at mange museer aktivt arbejder med sprængfarligt stof.

Nye dagsordner

Nogle museer tager virkelig store og tunge problemstillinger op – politisk ømtålelige og tabubelagte. Her er museer som i deres virke ønsker at sætte nye dagsordner politisk, kulturelt og socialt. Ændre på tingenes tilstand.

På et museum i Afrika besluttede man fx at tage børns liv, leg og vilkår op i udstilling og arrangementer for børn. Børnenes vilkår som forældreløse familieforsørgere åbnede samtidigt for tabuemnet AIDS – et stort problem som ikke var anerkendt som sådan af staten, blev nu genstand for debat.

Lucina Shayo fra Museum and House of Culture, ”Dar as Salaam”, i Tanzania talte om den helt nødvendige opgave at sætte fokus på menneskerettighederne. Museet påtager sig nærmest en opdragende rolle og vender sig imod vold, voldtægt og korruption som ellers i stærk grad præger normen i samfundet – og ønsker med sine aktiviteter at vende situationen ”from human wrongs to human rights”.

At samle nationen

Nogle af konferenceindlæggene handlede om helt nyoprettede museer. Andre om gamle museer som nu har opgaven at overvinde den tunge vægt af gammel kolonimagt og give ny betydning til gamle samlinger. Fælles for flere af disse museer er at de er placeret i samfund bestående af mange etniske grupper, kulturer og sprog. Museernes opgave er at bygge bro over disse forskelle – at samle den nye nation.

Og i tilfældet ”Freedom Park” i Sydafrika, tillige at sikre forsoning – ”to heal the wound of the past and bearing witness to the truth”. I indlægget ”A revision of belief: re-birthing the heritage of a nation” fortalte Ramzie Abrahams om dette helt nye museum og park. Her vil man skrive nationens historie: fortælle om Sydafrikas pre-koloniale, koloniale, apartheid og post-apartheid historie og kulturarv. Alt i alt en mange millioner års lang historie – ”To acknowledge those that contributed to the freedom of the country”. I opbygningen og arkitekturen af det nye museum og park har man valgt at etablere et landskab bestående af de forskellige folks oprindelige opfattelser eller mytologier. De enkelte elementer har fået betegnelser hentet fra de forskellige sprog som findes i Sydafrika. Og man bedt landets ni provinser om at bidrage med en sten fra et sted med historisk betydning til konstruktionen af hvilestedet for sjælene der døde i kampen for humanisme og frihed, ”Isivivane”. Her i Sydafrika er strategien at skabe det fælles ved at samle det forskellige – i andre nye nationer har man set den stik modsatte strategi taget i brug, nemlig at samle det som er ens og (allerede) fælles.

I Europa har vi i det genforenede Tyskland et eksempel på en nation som med etableringen af Deutsches Historisches Museum har signaleret ønsket om et museum til forsoning og samling af den nye nation. Derfor var der store forventninger til Hans-Martin Hinzs konferenceindlæg om konceptet for museet. Det sprængfarlige og konfliktfyldte som må ligge i oprettelsen af dette museum, kom dog ikke rigtigt frem – måske for sprængfarligt stof?

Rollen i samfundet

Konferencens overordnede tema syntes alt i alt at være hvilken rolle museer spiller og skal spille i samfundet. Konferencens første indlæg var da også placeret under overskriften ”Which role do museums play in society – and should it be different?”

Tom Hennes fra New York fortalte om planerne for Memorial Museum som skal åbne på World Trade Center lokaliteten. Kun et par dage før dette konferenceindlæg havde der været den store mindehøjtidelighed på 10 årsdagen for terrorangrebet. Og denne højtidelighed tog indlægsholderen afsæt i, for her var der ingen der spurgte hvorfor man bygger dette museum, alle syntes at vide hvorfor – for at mindes og ære de døde. Men er det alene det museet skal? Der er nemlig ting der ikke tales om, fordi det synes at være disrespektfuldt overfor de der døde i World Trade Centret 11. september. Der er imidlertid den mulighed at museet kan fungere som en 3. part, og indtage en plads som den der tager fat på sådanne usigelige ting – ”Mind the Gaps” – som fx tale om USA's rolle i verden både før og efter 9/11. Som indlægget skred frem og blev mere konkret omkring planerne for de enkelte dele af udstillingen, var det dog ikke tydeligt hvor i udstillingen der ville blive plads til sådanne refleksioner.

Links

ICOM
<http://icom.museum/>

Freedom Park (Pretoria, Sydafrika)
<http://www.freedompark.co.za/cms/index.php>

Fra Danmark holdt Ulla Tofte fra Golden Days indlægget ”Money doesn't smell. Museums between politics and market economy”. Det var et ret tankevækkende og provokerende indlæg om at museerne i Europa er blevet fanget i en markedsøkonomisk tænkning om udbud og efterspørgsel. Museerne er blevet for pæne og vage i deres bestræbelser på at komme politikere, de (økonomiske) partnere og kunder/museumsbesøgende i møde – passer på ikke at fornærme nogen, forsøger at rette ind efter de politiske vinde der blæser osv. Men problemet er at det interessante forsvinder i denne pæne vaghed – at spille en kritisk rolle bør være naturligt for et museum. Her var noget at tænke over.

Men hvordan egentlig finde de politiske og etiske dilemmaer som man kan drage frem? Det havde Jette Sandahl fra Københavns Museum i sit indlæg ”The faultlines in cultural democracy” nogle fif til. Hun sagde fx: ”Hvis man – som her – tror på lighed og lige muligheder for alle, så bliver sådan noget som ulighed og dobbeltstandarder (fx diskrimination af visse grupper og individer) noget vi ikke gerne taler om” og ”Hvis vi – som her – i samfundet har et billede af fredelig sameksistens, så vil undertrykkelse af visse grupper være taburiseret”. Det er ved at sætte fokus på sådanne dilemmaer at museerne kan spille en kritisk rolle – og også sætte nye dagsordner socialt, globalt og politisk.

INTERCOM konferencen ”Museums and Politics” bød på mange veloplagte, indholdsmættede og dejligt provokerende indlæg.

Som en konferencedeltager sagde: Museer har altid været politiske – i valget af hvad der skal indsamles, i hvilke historier der skal fortælles osv. It is power! Spørgsmålet er: hvordan bruger vi den?

Deutsches Historisches Museum (Berlin)
<http://www.dhm.de/orga/>

Memorial Museum (New York, USA)
<http://www.911memorial.org/museum>